

Imena slovenskih krajev.

(Konec).

„*Hinah = Hine = vas v gnah ali hnah (faltendorf.)* Zavolj važnosti imen, ki so iz ravno tistih korenin speljane, — kakor *hna* namest *gna* (*falte*) — — se mi dozdeva, da so naši Slovenci v dvojnih velikih selitvah na Kranjsko prišli, in sicer prvi z lepoglasnejim slovilom (*mundart*) *gna*, *golt*, ki so lepši kraje posedli od juga ali jutra; drugi s Čehom enakim slovilom = *h* namest *g*, poznejši morebiti od severja, ki so ostale slabši kraje napolnili itd.“

Nečem se pogrezati v prazno preiskovanje, kako, kdaj in od kod so prišli naši dedje v to deželo, ker se je zaradi tega že zadosti olja pomazalo po steni, in ker sem do čela preverjen, da imamo Slovenci dan denes mnogo družih, važnejših del, če se kdaj mislimo iz blata izkupati. Vse to v nemar pustivši hočem zopet kreniti na jezikoslovno pot in povedati gosp. pisatelju, da slovanski jezik nima korenike „gn“, ampak samo „gъb“; da je torej vse njegovo preiskovanje — tudi modro svetovani „faltendorf“ — podobno mehurjem po vodi; povedati moram dalje, da tudi njegova korenika „pog“ — biegen je mehur, ker jezik ne vé za njo, in da glagoli II. vrste: „genoti, ognoti se, pripognoti“, stojé namestu: „gъbnъti, ogъbnъti, pripogъbnъti“, kakor „ogrenoti“ namestu „ogrebnoti“ itd. Naj še pridenem, da iz tacih okršanih korenin ne smemo nikoli delati samostalnikov ali prilogov; da so torej naši pisatelji napek zvarili besede: „ginljiv, zaton, pogin, natis, vrnitev“ itd. Namestu „ginljiv“ ima jezik „vgibčen“, toda v drugačnem pomenu, namestu „pogin“ prav govorimo „poguba“ (iz debla gъb), namestu „natis“ bi se boljše reklo samo „tisk“, namestu „zaton“ bi morali reči „zatop“, namestu „vrnitev“ bi morda bolje bilo „vrnotje“, kakor „trenutje“ (neorganska oblika namestu „trenotje“), primeri staroslovenske glagolske: gonъznъtije, kosnъtije, tьknъtije, Mikl. vergl. formenlehre 135. Samo dve taki neorganski obliki sti meni med narodom znani: „kanec“ — tropfen, in iz tega „cinek“ — fettauge auf der suppe; weisser augenstaar, iz „kap“. Korenika „gn, hn“, ktere naš jezik tedaj nima, gospodu pisatelju nikakor ne more iz misli; ni utrpel, da je porodil iz nje še ta-le imena: „Begne“ namestu „Vegne, v gne“; „Bohinj“ namestu „Vohinj, v hinj“; „Mekine“ namestu „med hine“!! Drugo deblo, ki mu je vséc, pa je „golt, holt“ (strsl. glъtъ). Iz tega je naredil: „Hoče“ to je, „holtče“; „Goče“, to je „goltče“; „Hotederšič“, to je holt in držati; kjer se namreč več goltov skupaj drži.“ Ime „Loka“ izpeljava iz: li-ti — giessen, da-si je v starem bilo „lъka“. V Istri blizu Trsta je vas, kateri Lahi še zdaj pravijo Lonche, Slovenci pa Loka; tû zopet vidimo stari nosnik.

Pogledimo še kaj tacega:

„*Mengiš*“ verljivo memo goš (*dickicht*), ker se je memo goš hodilo; „*Kokra*“ iz „*krk*“ (*vrat*); *Michelstetten* = „*Velesovo*“; *vas v lesu*.“ Kako pa da so Nemci pri tem imenu svojega Miheljna notri pripravili, ni lahko zapopasti. Kovor: iz: k (*zu*) in vor (*vreti* = *einfließen*), tedaj *zufluss*, ker namreč Bistrica tukaj k Savi vrè.“

Ne iščemo, da bi pri tej besedi bila gosp. pisatelju prišla na misel korenika „kvr“, ampak le prosimo ga, naj nam pové iz stare slovensčine ali iz ktereга koli živega narečja samo eno tako besedo, ktera je zložena z razmernikom k, pa so mu odpuščene vse njegove jezikoslovne pregrehe. — Časi so prešli, ko so se jezikoslovci kaj moški držali, ker so bili tako učeni, da so znali izpeljavati „semenj“ — markt (strsl. sъmъmъ) iz glagola „ménjati“, ker se blago menjava; besedo „trg“ — markt iz glagola „trgati“, ker se platno trga ali porje. Kdor se

loti jezikoslovstva, vsaj že z boga same radovednosti bi v roko vzel Miklošiča, čigar bistroumnosti se po pravici čudi vsa učena Evropa, in videl bi v knjigi: „*vergleichende lautlehre*“, 235, da besedi „*Kokra, Mekine*“ sti nekdaž morali biti „*Kъkra, Mъkine*“, kar Miklošič bistro sodi iz nemških oblik: „*Kanker, Minkendorf*“; v staroslovenskem letošnjem slovarji na 72. strani bi pa našel: „*volosъ, velesъ* — skotij bogъ“, to je živinski bog. Zakaj in kako so Nemci pripravili svojega Miheljna v Velesovo, tega tudi jaz ne vem; ali dobro se opominjam, da je že Metelko izpeljaval Velesovo od boga Velesa.

V vsem dozdanjem preiskavanji smo zalezli samo to dobro misel, da se vaška imena od rodovitnega drevja po pameti ne dadé izpeljavati; da je torej beseda „*Višnja gora*“ napek ponemčena; kaže, da tudi morda ni čisto prazno, kar piše o „*Postojni*“: vse drugo pa ne velja, in treba se nam je zdelo to očitno povedati. Kdor hoče znati, mora se učiti! —

Popravki. V zadnjem listu naj se v tem sestavku v prvi polovici na 221. strani od zgorej v 17. vrsti bere: „*bister um*“, namestu „*bister bister um*“; od zdolej v 18. vrsti beri: „*Beseda Ambrus kaže, kakor bi imela itd.*“, namestu „*Beseda Ambrus kaže, kakor bi imela ta beseda itd.*“;

od zdolej v 15. vrsti beri: „*brъsnъti*“ namestu „*brъsniti*“;

od zdolej v 2. vrsti beri: „*namestu*“ pa ne „*namestic*“; beri: „*vъdolъ, vъdolъ*“, pa ne: „*vъdolъ, vъdolъ*“, in povsod naj se bere: „*ъdolъ*“ namestu „*ъdolъ*“.

Na drugi polovici te strani od zgorej v 28. vrsti beri: „*dvudъnevije*“ namestu „*dvudъnevije*“;

v 33. vrsti od zgorej beri: „*Blogovica*“ namesti „*Blegovica*“.

V Trstu 4. julija 1862.

Levstik.

Jugoslovensko slovstvo.

Razpis družbinih daril za leto 1863 od družbe sv. Mohora.

V povzdigo domače literature in v podporo slovenskih pisateljev je sklenil 26. junija odbor družbe sv. Mohorja, da se ima vprihodnje vsako leto razpisati troje daril (eno po 100 gold. — dve po 30 gold.) za najboljše slovstvene izdelke. Za leto 1863 se s tim razpisuje:

1) darilo po 100 gold. za najboljšo izvirno pripovedko v obsegu treh — štirih tiskanih pôl v obliči „*Slov. Večernic*“ in če dobre, natisa vredne povesti ne pride, 50 gold. za najboljšo prestavo;

2) darilo po 30 gold. za najboljšo zgodovinsko črtico (na pr. iz turških ali francozkih vojsk, iz življenja kakega slovečega domačina, popisovanje kake božje poti itd.) v obsegu ene tiskane pôle, in

3) darilo po 30 gold. za najboljši natoroznanski spisek (na pr. popisovanje božjih čudežev v natori, razlaganje naravnih prikaznin, kak gospodarsk poduk itd.) v obsegu ene tiskane pôle.

Pripovedka kakor tudi zgodovinska in natoroznanska črtica naj bodo pisane prav po domače in zanimivo, da utegnejo odraščeni mladini in kmetu v poduk ali požlahnovanje služiti, kakor zahteva to namen družbe sv. Mohora. Pripovedki in zgodovinski črtici, ki je vzela predmet iz domačega življenja, dala se bo prednost. Vsi spisi brez podpisanega pisateljevega imena naj se pošljejo pod nadpisom „*družbi sv. Mohora*“ plačila prosti vsaj do 1. nov. t. l. v Celovec, imena pisateljev naj se pa priložijo v zapечатih lističih. Darila za najboljše spise se bodo izplačevale na Vodnikov dan, to je, 2. februarja 1863; ostale natisa vredne spise bo pa skusila družba po ustanovljeni

ceni za družbine knjige nakupiti. Naj dojde do ustanovljenega obroka prav obilno dobrih spisov!

V Celjovcu 26. junija 1862. Družbeni odbor.

* Gosp. Gr. Krek je ravno dokončal 2. zvezek svojih poezij, ki bo razun nekterih lirčnih pesem, obsegal večjo epično v treh spevih pod naslovom: „Na sveti večer o polnoči“. Ko bode to tiskano, pa pridejo na vrsto prestave iz poljskega in ruskega, med drugim tudi A. Puškinovi „Cigani“ ko 3. zvezek.

Jugoslavenska glasba.

* „Sestrice“ se imenuje transkripcija na 3 jugoslavenske pesmi, ki jih je v lični obliki za glasovir zložil in presvitli gospej Sidonii Rubido žlahni Zagorski posvečil g. Slavoljub Lžičar. — Tudi mi živo priporočamo to krasno delo vsem prijateljem domače glasbe in posebno našim gospém in gospodičnam, s katerim zamorejo ne le pokazati svetu tri lepe naše pesmi, temuč ž njimi tudi umetnost svojo na glasoviru (klaviru). Ker za klavir nimamo preobilo takih del, bi utegnile „Sestrice“ posebno za „besede“ naše mične stvarice biti. „Sestrice“ obsegajo transkripcijo na pesem: „Popuhnul je tihi vetar“, — „Prosto zrakom ptica leti“ in pa „Pridi Gorenec“. — Dobivajo se pri vseh založnikih muzikalstva, v Ljubljani pri gosp. Giontini-tu — po 1 gold. nov. dn.

* „Glas slovenski“ za čveterospev, samospev in glasovir; posvetil slavnemu gospodu dr. Lovro Toman-u, ljubljencu slovenskega naroda, skladavec Fr. Gerbic. — Kreпки, mični in izvirni glasi donijo iz teh pesem, ki so prelepe cvetlice našega domačega muzikalnega slovstva in bodo še marsikakošno „besedo“ v naših čitavnicah in tudi druge veselice Slovanom ozaljšale; med vsemi pa je, saj po naših mislih, kraljica vseh „Slovenskim dekletom“ (kor). Ako bomo tako dalje postopali, kakor smo začeli, kmali bodo tudi drugi Slovani cvetlice iz slovenskega vrta presajali v svoje loge in pri svojih veselicah jih še veliko več peli, kakor se že tu in tam godi. Nismo prezrli, kar smo unidan v českich „Narodnih listih“ o veliki besedi v Plznu brali, da je med vsem severo- in jugoslavenskimi pesmami najbolj dopadla slovenska pesem „Naprej“ našega izvrstnega skladatelja Davorina Jenko-ta. Svesti smo, da razun drugih bo tudi ravno omenjena „Slov. dekletom“ kmali romala po svetu. Zato ponavljamo sopet pri Gerbcovih pesmih, ki je tudi v muzični tehniki popolnoma izurjen, kar smo že večkrat rekli: podpirajmo kar moremo naše domače skladatelja, ki se lepo trudijo iz naše muzike mrzlo ptujščino in druge napake trebiti; razširjajmo njih pesmi in čistimo s tem okus našega priprostega slovenskega naroda, in kmali bomo veselje doživeli, da bodo tiste neslane in nesramne viže, tisti po ptujem duhu posneti napevi, ktere Nemec sam zaničljivo imenuje „lerchenfelder gassenhauer“, poginili. Slovensko ljudstvo se takih „gassenhauerjev“, ker se mu boljšega ponudilo ni, večidel od popotnih potepúhov v krčmah nauči, pa tudi jih posnema od nekterih taci „volksänger-jev“, ki posebno v novejšem času svojo kosmato kramo, ktero že morebiti po svetu spečati ne morejo in ktera je že Nemcom samim preveč debela, Slovencom po vsi sili vriniti hočejo. — Ker že od „volksängerjev“ govorimo, naj povemo pri tej priliki nekaj, kar se je zgodilo te dni v neki tukajšnji gostivnici, kjer se večidel tako imenovani nemški „liberalci“ zberajo. Bila sta on in ona; med drugimi sta poslušavce tudi z „govori“ radovala. Govoril je on nemški, ona pa, se vé da, nalašč slabo, česki. Ko je bil govor končan, se obrne on do poslušavcov in na vse grlo reče, česki govor zasmehovaje: „meine herrn! ist dos a sprochen, und mit dieser sprochen bill mon de tajtschen schulen verdraengen“. In na to nesramno zabavlječo zakričijo nemškutarji tak strašen „Bravo“, da se je krčma tresla. Tako deleč smo pri nas že, da vsak prite-

penec, ki po krčmah dnar berači, si upa zasmehovati jezik slovanski! Ko bi naših kdo z nemškimi žargoni kaj takega sirovega počel, kako bi razsajali dopisúni in kako bi vohóni letali sém ter tje! — Tudi unanja oblika na Dunaji natisnjenih Gerbcovih je prav lična; cena jim je gledé na bogat obseg (zvezek obsega 3 samospeve in 8 korov) nizka; dobivajo se pri g. Giontin-u v Ljubljani po 1 gld. 30 kr.

Gospodu Š.,

pevcu na grobu Vijanskega.

Rojen pevec si Ti slovenski!

Krpka Te navdaja žila;

Klije v Tebi cvet pismenski.

Slave Vila — bod' Ti mila!

I. Pk.

Dopisi.

V Mariboru 29. junija. Imeli smo v tukajšni čitavnici danes teden 22. t. m. besedo. Lepo število gospodov se je bilo sošlo, akoravno vreme ni bilo ugodno. Kmali po šestih zapojó naši pevcí z lepo ubranimi glasi srbsko budnico: „Rado ide Srbin“. Plosk in slava jim je donela v pohvalo. Na to stopi govornik pr. M. na oder. Predmet govora je bil „Narodni ponos“, in sicer, kaj je narodni ponos, odkod izvira in po katerih sredstvih bi se dal sosebno pri nas Slovencih izbuditi, okrepiti in povišati? Domača zgodovina je gosp. govorniku glavni studenec, iz katerega pravi, na žrtve za dom in svojce pripravljeni narodni ponos izvira. Ta studenec je tedaj treba odmašiti, narod peljati v slavne čase svoje nekdanjosti. Ti slavni časi se morajo narodu pri vsaki priliki v spomin klicati, in taka prilika bi bila na drugo leto tisočletnica vpeljanja kršanstva v naše pokrajine po slovanskih apostolih ss. Cirilu in Metodu. Slovesnost naj bi bila dvojna: cerkvena in slovstvena. O prvi govorniku ne gre beseda, pa je tudi do dobrega prepričan, da se je na dotičnih mestih, katerim gré tukaj zadnja beseda, vse potrebno že sklenilo. O drugi pa tako-le misli: Naj se spiše za narod knjiga, ki bode v lepi lahko umevni besedi zgodovino in delovanje ss. blagovestnikov pripovedovala. Govornik meni, da bi najročnejše bilo to reč v sporazumljenju z gosp. fajmoštom Bily-om v Brnu, ki za česki narod enako knjigo s slikami spisuje, na dan spraviti. Razun tega naj se pa še postavi znanstveni spomenik resnobnega posebno zgodovinskega gradiva, h kateremu bi vsi sedanji znanejši pisatelji slovenski svoje drobtince pridevali. To so bile tako povrhoma poglobitve misli celega govora. Končema pa še opomni, da mora vsakdo prepričan biti, da je naša reč pravična in da pravična reč s poštenimi sredstvi podpirana nikdar ne propade, tedaj: Ne bojmo se! — Posvetovalo se je potem še o naši prvi obletnici in sklenilo se je to slovesnost obhajati 3. avgusta t. l., o kateri se poseben program in povabilo o svojem času bode razglasilo. Lepi zbor „Oda vinski trti“ je končal lepo veselico.

Iz Celja. ♂ — Hitim, čeravno že skoraj prepozno*), zadnjo besedo na binkoštni pondeljek v narodni čitavnici naši nekoliko popisati. Zbralo se je bilo zopet mnogo družbenikov raznih stanov obojega spôla, in zabava je bila, akoravno je v sobah taka sparina bila, da ni skoraj bilo moč obstati, tako vesela, da gotovo vsaki, ki se je je udeležil, še danes vesel ovega večera se spominja. Ne bom obširno popisoval, v kakem redu in kako smo „besedo“ imeli, saj je po večem „beseda“ „besedi“ enaka, in čitali smo že večkrat v „Novicah“ od besed iz raznih slovenskih krajev; le kar je posebno važnega in zanimivega bilo, hočem po vrhu omeniti. „Beseda“ se je začela s prijaznim nagovorom našega čitavničnega ravnatelja gosp. dr. Št. Ko-

*) Po zadržkih pisateljevih tako zakasnjeno.